

ANTIBIOTIKLAR: FOYDA, XAVF VA ULARDAN OQILONA FOYDALANISH MASALALARI

Tuzuvchi: **Turg'unova Ra'no Ummataliyevna**

Chortoq Abu Ali Ibn Sino nomidagi

Jamoat Salomatligi Tehnikumi

Terapiya va pediatriya uyushmasi

Yuqumli kasalliklar fani o'qituvchisi

Anotatsiya: Ushbu maqolada antibiotiklar, ulardan foydalanish qonun-qoidalari, foyda va xavf omillari, noto'g'ri foydalanilganda yuzaga keladigan allergik reaksiyalar haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Antibiotik, shpris, O'RVI, COVID-19, Anafilaktik shok, DNK, pnevmoniya, sil, sepsis.

Bugungi kunda antibiotiklar tibbiyot sohasida eng muhim kashfiyotlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Ularning kashf etilishi yuqumli kasalliklardan o'lim ko'rsatkichlarini keskin kamaytirib, inson umrining uzayishiga bevosita ta'sir ko'rsatdi. Antibiotiklar tufayli ilgari davolab bo'lmaydigan yoki o'limga olib kelgan ko'plab kasalliklar bugun muvaffaqiyatli davolanmoqda.

Shu bilan birga, antibiotiklardan noto'g'ri va nazoratsiz foydalanish global muammoga aylanib bormoqda. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti antibiotiklarga chidamlilikni XXI asrning eng katta tahdidlaridan biri sifatida baholamoqda. Mazkur maqolada antibiotiklarning ahamiyati, ta'sir mexanizmi, noto'g'ri qo'llanish oqibatlari hamda ulardan oqilona foydalanish masalalari yoritiladi.

Antibiotiklar tushunchasi va ularning ta'sir mexanizmi.

Antibiotiklar — bu bakterial infeksiyalarga qarshi qo'llaniladigan biologik yoki sintetik dorivor vositalardir. Ular bakteriyalarni yo'q qilish yoki ularning ko'payishini

to'xtatish xususiyatiga ega. Antibiotiklar virusli kasalliklarga, jumladan gripp, O'RVI va COVID-19 kabi infeksiyalarga ta'sir ko'rsatmaydi.

Ta'sir mexanizmiga ko'ra antibiotiklar bir necha guruhlariga bo'linadi:

- * bakteriya hujayra devorini buzuvchi,
- * oqsil sintezini to'xtatuvchi,
- * bakterial DNK faoliyatiga ta'sir etuvchi,
- * metabolik jarayonlarni izdan chiqaruvchi vositalar.

Har bir antibiotik ma'lum turdagi bakteriyalarga nisbatan samarali bo'lib, ularni shifokor tavsiyasisiz qo'llash salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin.

Antibiotiklarning tibbiyotdagi o'rni.

Antibiotiklar jarrohlik amaliyotlari, tug'ruq jarayonlari, reanimatsiya va onkologik davolashda muhim ahamiyatga ega. Ular pnevmoniya, sil, sepsis, siydik yo'llari infeksiyalari, ichak va teri kasalliklarini davolashda keng qo'llaniladi.

Shuningdek, antibiotiklar profilaktik maqsadda — ya'ni infeksiya rivojlanishining oldini olish uchun ham ishlatiladi. Biroq bunday qo'llash faqat tibbiy ko'rsatmalar asosida amalga oshirilishi lozim.

Antibiotiklardan noto'g'ri foydalanish va uning oqibatlar . So'nggi yillarda antibiotiklardan o'zboshimchalik bilan foydalanish holatlari ko'paymoqda. Dorixonadan shifokor retseptisiz antibiotik xarid qilish, davolash kursini to'liq tugatmaslik yoki dozasini o'zboshimchalik bilan o'zgartirish jiddiy muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Eng xavfli oqibatlardan biri — antibiotiklarga chidamli bakteriyalarning paydo bo'lishidir. Bunday bakteriyalar oddiy dori vositalariga bo'ysunmaydi, natijada kasalliklarni davolash murakkablashadi, davolanish muddati uzayadi va o'lim xavfi ortadi.

Bundan tashqari, antibiotiklar:

- * ichak mikroflorasini buzadi,
- * allergik reaksiyalarni keltirib chiqarishi mumkin,
- * jigar va buyrak faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Antibiotiklarga chidamlilik — global tahdid

Antibiotiklarga chidamlilik bugun nafaqat tibbiyot, balki ijtimoiy-iqtisodiy muammo sifatida ham qaralmoqda. Agar bu jarayon nazorat qilinmasa, yaqin kelajakda oddiy infeksiyalar ham davolab bo'lmaydigan kasalliklarga aylanishi mumkin.

Mutaxassislar ta'kidlashicha, antibiotiklarga chidamlilikning asosiy sabablari quyidagilardan iborat:

- * antibiotiklarni ortiqcha va asossiz qo'llash,
- * chorvachilikda antibiotiklardan keng foydalanish,
- * sanitariya va gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik.

Antibiotiklardan oqilona foydalanish tamoyillari

Antibiotiklardan samarali va xavfsiz foydalanish uchun quyidagi qoidalarga amal qilish muhim:

- * antibiotiklarni faqat shifokor tavsiyasi bilan qabul qilish;
- * belgilangan doza va muddatga qat'iy rioya etish;
- * davolanishni yarim yo'lda to'xtatmaslik;
- * virusli kasalliklarda antibiotik talab qilmaslik

Aholi o'rtasida tibbiy savodxonlikni oshirish, ommaviy axborot vositalarida tushuntirish ishlari olib borish bu borada muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Antibiotiklar insoniyat hayotini saqlab qolishda beqiyos ahamiyatga ega bo'lgan tibbiy vositalardir. Biroq ulardan noto'g'ri foydalanish ularning samaradorligini yo'qqa chiqarib, jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Har bir fuqaro antibiotiklarning mas'uliyatli qo'llanilishi umumiy sog'liqni saqlash tizimining barqarorligi uchun muhim ekanini anglab yetishi lozim.

Antibiotiklardan oqilona foydalanish — bugungi avlodning kelajak avlodlar oldidagi mas'uliyati dir.

Foydalanilgan adabiyotlar

M.N.Mahsumov,X.Aliyev „Frmakologiya asoslari”

I.Muhamedov,F.Eshboyev „Mikrobiologiya ,immunologiya,virusologiya “